

№44/2020

Znanstvena misel journal

The journal is registered and published in Slovenia.

ISSN 3124-1123

VOL.1

The frequency of publication – 12 times per year.

Journal is published in Slovenian, English, Polish, Russian, Ukrainian.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

All articles are reviewed

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Free access to the electronic version of journal

Chief Editor – Christoph Machek

The executive secretary - Damian Gerbec

Dragan Tsallaevev — PhD, senior researcher, professor

Dorothea Sabash — PhD, senior researcher

Vatsdav Blažek — candidate of philological sciences

Philip Matoušek — doctor of pedagogical sciences, professor

Alicja Antczak — Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor

Katarzyna Brzozowski — PhD, associate professor

Roman Guryev — MD, Professor

Stepan Filippov — Doctor of Social Sciences, Associate Professor

Dmytro Teliga — Senior Lecturer, Department of Humanitarian and Economic Sciences

Anastasia Plahtiy — Doctor of Economics, professor

Znanstvena misel journal

Slovenska cesta 8, 1000 Ljubljana, Slovenia

Email: info@znanstvena-journal.com

Website: www.znanstvena-journal.com

CONTENT

BIOLOGICAL SCIENCES

Kishchenko I.

INFLUENCE OF EDAPIC FACTORS ON SEASONAL
GROWTH *PINUS SYLVESTRIS* L. IN THE TAIGA ZONE
(KARELIA)..... 3

EARTH SCIENCES

Garitskaya M., Buder M.

ON THE ISSUE OF THE ECOLOGICAL STATE OF
TRANSPORT LANDS USED AS AGRICULTURAL LAND... 7

Dzhavatov D.

ON THE POSSIBILITIES OF USING THERMAL WATERS
IN THE ECONOMY OF DAGESTAN.....12

ECONOMICS

Tulchynska S., Vovk O.

PATTERNS AND PRINCIPLES OF MODERNIZATION OF
INFRASTRUCTURE ENTERPRISES IN UKRAINE 15

Starkova O.

PRODUCTION AND CONSUMPTION OF DAIRY AND
MEAT PRODUCTS IN THE RUSSIAN FEDERATION27

Leontyev R.

THE END OF THE FALSE QUASISTANE ANNOTATION
ABOUT COMPETITIVENESS OF RIVER TRANSPORT ... 18

JURISPRUDENCE

Sulitskyi V.

LEGAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF
PSYCHOLOGISTS IN CORRECTIONAL FACILITIES 30

PEDAGOGICAL SCIENCES

Chaika O.

GAMIFICATION OF EDUCATION 34

PHILOLOGY

Nagornaya M.

K.SIMONOV'S PLAY «THE ALIEN SHADOW» AS A
POLITICAL ESSAY 37

JURISPRUDENCE

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Сулицький В.В.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та
соціальної роботи Інституту людини
Київського університету імені Бориса Грінченка*

LEGAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF PSYCHOLOGISTS IN CORRECTIONAL FACILITIES

Sulitskyi V.

*PhD in Psychology, Associate Professor, Associate Professor
of Social Pedagogy and Social Work Department
of Institute of Human Sciences of Borys Grinchenko*

Анотація

У статті аналізується правовий статус психологічної служби в структурі кримінально-виконавчої служби України. Пропонується ввести зміни в існуюче державне законодавство, що регламентує діяльність пенітенціарних установ. Розроблені певні кроки щодо вирішення питання юридичного закріплення ролі та місця психологічної служби в структурі системи виконання покарання. Надається визначення поняттям «психологічне забезпечення» та «психологічний супровід» процесів відбування та виконання судових вироку. Процеси виправлення та ресоціалізації розглядаються з позиції совісті та каяття.

Abstract

The article analyzes the legal status of the psychological service in the activities of the penitentiary system of Ukraine. It is proposed to amend the existing state legislation governing penitentiary institutions. Relevant steps are proposed in the issue of legal recognition of the role and place of psychological service in the structure of execution of punishment. The definition of the concepts of "psychological provision" and "psychological support" of the processes of serving and execution of court sentences is given. The processes of correction and resocialization are considered from the standpoint of conscience and repentance.

The first step in Ukraine's penitentiary reform is to "Develop a concept for the Development of the DCAO psychological service". The second step should be to review the content of social, pedagogical, educational, psychological support and support of the processes of execution and serving of punishment. The third step is to build work with prisoners based on the remorse theory. The fourth step in the reform is to identify effective diagnostic methods for determining the extent of remorse and the risks of a convicted repeat or recurrent crime.

The reform of the psychological service needs to address the following issues: development and implementation of a new regulation on the psychological bureau of penitentiary institutions; conducting scientific research, developing and implementing methodological recommendations for prison psychologists; reviewing the rights and responsibilities of psychologists; improvement of logistical and scientific and methodological support; conversion of premises. In addition to work rooms and psycho-emotional discharge rooms, it is advisable to have a testing class; crisis hospital for convicts who find themselves in difficult life circumstances but do not require medical supervision; staffing psychologists with appropriate professional education; introduction of non-formal learning experience and advanced training, etc. Thus, in connection with the reform of the penal service of Ukraine, it is necessary to review the role and place of psychological work among the convicts, to direct it to the tasks related to the preservation of the mental health of the individual, to create conditions for the psychological safety of citizens as an important factor mental health of the Ukrainian nation.

Ключові слова: кримінально-виконавча служба, психологічна служба, психологічне забезпечення, психологічний супровід, совість, каяття.

Keywords: penitentiary service, psychological service, psychological provision, psychological support, conscience, repentance.

Постановка проблеми. Процес гуманізації українського суспільства вимагає вдосконалення діяльності щодо збереження психічного здоров'я населення. На цьому моменті акцентує увагу «Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року», яка схвалена Кабінетом Міністрів України у грудні 2017 року. Особлива увага в документі приділяється особам, які

відбувають встановлене судом покарання. Головними напрямками роботи з засудженими визнані: профілактика самогубств, рецидивної злочинності, психічних розладів, ресоціалізація та соціалізація [1].

8 липня 1991 року був підписаний наказ № 238 МВС України про створення та затвердження поло-

ження «Про діяльність психологічної служби установ виконання покарань і слідчих ізоляторів» [2], яким регламентувалася організаційно-правова діяльність психологів у місцях позбавлення волі. Це стало можливим завдяки вивченню досвіду функціонування вітчизняних та іноземних пенітенціарних закладів, який свідчив про те, що виникла гостра потреба в практичній психології для психологічного забезпечення та супроводження діяльності виправних колоній та слідчих ізоляторів.

У продовж останніх тридцяти років були спроби розширити повноваження психологів, визначити головні напрями роботи, вдосконалити матеріально-технічну та наукову базу. За усі ці роки свого існування, практичних результатів і наукових здобутків, психологічна служба Державної кримінально-виконавчої служби України довела свою дієздатність і ефективність, позитивну роль у процесах виправлення та ресоціалізації засуджених. Тому, на психологічну службу повинно покладатися виконання основних положень «Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року». Для цього потрібно ввести пені змін до Кримінально-виконавчого кодексу України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем реформування та вдосконалення діяльності психологічної служби у виправних колоніях і слідчих ізоляторах займалися такі вітчизняні вчені та практичні працівники, як: Є. Бараш [3], І. Богатирьов, Ю. Бойко-Бузиль, О. Джуца [4], О. Дука, Т. Кушнерова, І. Пахомов, В. Синьов та інші [5; 6].

Постановка завдання. Головна мета нашої статті полягає у запропонованні змін до Кримінально-виконавчого кодексу України з метою закріплення на законодавчому рівні ролі та місця психологічної служби в структурі Державної кримінально-виконавчої служби України.

Викладення основного матеріалу.

Останнім часом, керівництвом Міністерства юстиції України велика увага приділяється діяльності Державної установи «Центр пробації». У той же час, Державна кримінально-виконавча служба України (далі – ДКВС) залишається поза увагою. Це стосується майже усіх напрямів роботи пенітенціарних закладів. Роль відділу соціально-виховної та психологічної роботи звилася до підготовки документів на дисциплінарну комісію та комісію з питань умовно-дострокового звільнення засуджених. Загалом, до діяльності психологів більшість керівників установ виконання покарань ставляться похоро і, тому, дуже часто залучають їх до виконання робіт, які не передбачені їхніми посадовими обов'язками.

Спроба повернутися до питання вдосконалення діяльності психологічної служби виправних колоній і слідчих ізоляторів, була зроблена спробою в 2018 році, коли створили й організували два засідання робочої групи при Департаменті кримінально-виконавчої служби Міністерства юстиції України [7]. Але, на жаль, на даний час її діяльність призупинено.

Аналіз законодавчої та нормативно-правової бази Державної кримінально-виконавчої служби України дозволяє дійти висновку, що зміни, які відбулися під час останніх реформувань, ні на крок не наблизили цю державну структуру до змісту Європейської пенітенціарної моделі.

Із метою з'ясування питання: «Наскільки діяльність психологічної служби в установах виконання покарань потребує організаційно-правових змін?», ми провели опитування 200 психологів, які працюють в пенітенціарних закладах України. Аналіз отриманих результатів ми пропонуємо нижче.

Процес гуманізації, перетворення ДКВС України з карного органу в державну соціальну пенітенціарну інституцію, потребує певних кроків щодо зміни змісту педагогічних, психологічних, соціальних форм і методів роботи з засудженими (87%).

Треба зазначити, що деякі рішення та позиції керівництва Міністерства юстиції України щодо місця та ролі психологічної служби в даному інституті влади не є послідовними (92%). На сьогоднішній день роль психологічної роботи з засудженими зводиться тільки до вирішення проблем профілактики суїцидів; роботи з новоприбулими засудженими; підготовки осіб, які знаходяться у місцях позбавлення волі, до життя на волі (96%). Можливо ми помиляємося, але каяття та робота з засудженими у цьому напрямку не тільки не проводиться, але й не передбачається.

На даний час, аналіз соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, свідчить про низький рівень її організації. Вона не забезпечує сприятливих умов для виправлення та ресоціалізації осіб, які перебувають у конфлікті з законом (78%). Це призводить до значної кількості випадків повторних і рецидивних злочинів.

Наказ Міністерства юстиції України «Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи з засудженими» є застарілим і потребує внесення змін і доповнень [8]. Так, доцільно розмежувати функції відділу соціально-виховної та психологічної роботи установ виконання покарань (90%). Ми пропонуємо створити дві самостійні структури: психологічне бюро і відділ соціального забезпечення та супроводження засуджених.

Головною проблемою сучасного Кримінально-виконавчого кодексу України [9] є те, що в ньому ототожнюються поняття соціально-виховна та соціально-психологічна робота. Це науково-методологічна помилка. Загалом, роль і місце психолога у виправних закладах у кодексі не визнано, а психологія згадується тільки в контексті: відділення, вивчення, програми, впливу, діагностики, терапії та корекції.

Запропоновані нами зміни, дозволять на законодавчому рівні закріпити статус психологічної служби в структурі установ виконання покарань. Саме ця служба має вирішувати головне завдання пенітенціарних закладів – «приведення до щирого усвідомленого каяття засуджених», використовуючи вже напрацьовані та практично доведені новітні форми та методи психологічного забезпечення

та супроводження процесів відбування та виконання покарань.

Тому, першим кроком у пенітенціарній реформі України стає «розробка концепції розвитку психологічної служби ДКВС України». Другим кроком повинний бути перегляд змісту соціального, педагогічного, виховного, психологічного забезпечення та супроводження процесів виконання та відбування покарання. Третім кроком – будувати роботу з засудженими виходячи з положень теорії каяття. Четвертий крок реформи полягає у визначенні ефективних діагностичних методів визначення ступенів каяття та ризиків вчинення засудженим повторного або рецидивного злочину.

Для усунення невідповідностей, ми пропонуємо до Кримінально-виконавчий кодекс України додати такі положення:

- ввести статтю «Психологічне забезпечення та психологічне супроводження процесів виконання та відбування покарань»;

- основним результатом діяльності пенітенціарних закладів щодо виправлення, ресоціалізації засуджених, психологічного забезпечення та супроводження процесів виконання та відбування покарань - є щире усвідомлене каяття особи, яка відбуває встановлене судом покарання, зниження рівнів повторної та рецидивної злочинності;

- основи правового статусу засуджених, ми пропонуємо викласти у такій редакції: «Держава поважає й охороняє права, свободи та законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення, щирого усвідомленого каяття та ресоціалізації, соціальну і правову захищеність, збереження психічного здоров'я та їх особистісну безпеку;

- до переліку структурних дільниць виправних і виховних колоній, доцільно додати «психологічне бюро». У психологічному бюро обладнується кризовий стаціонар, в якому знаходяться засуджені, які опинилися в скрутних життєвих обставинах, не пов'язаних із позбавленням волі, та мають негативні психоемоційні стани, потребують підвищеного контролю з боку психологів і додаткових систематичних психокорекційних і психопрофілактичних занять;

- до прав засуджених треба додати: «отримувати кваліфіковану психологічну допомогу, відвідувати психологічні заходи, що проводяться спеціалістами у психологічних бюро установи»;

- додати статтю «Психологічна робота з засудженими до позбавлення волі»: «Психологічна робота - є комплекс заходів, спрямованих на психодіагностичне вивчення, проведення психопрофілактичної, психокорекційної, консультативної, просвітницької та дослідницької роботи, а також психологічного супроводження та забезпечення процесів виконання та відбування покарань.

Психологічна робота з засудженими до позбавлення волі проводиться з метою збереження їх психічного здоров'я, зменшення негативного впливу перебування в умовах пенітенціарного закладу, надання своєчасної психологічної допомоги та проведення психологічних заходів, які сприяють

виправленню, щирому усвідомленому каяттю та ресоціалізації, супроводженню та забезпеченню процесу відбування покарання засуджених.

Участь засуджених у психологічних заходах, які проводяться працівниками психологічних бюро колоній, враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення, а також при застосуванні заходів заохочення та стягнення.

Розпорядком дня колоній повинний бути передбачений час на участь засуджених у психологічних заходах, участь в яких для них є самостійним вибором.

Додати статтю «Основні напрями, форми і методи психологічної роботи із засудженими до позбавлення волі»: «У колоніях проводиться індивідуально-психологічна, психодіагностична, психопрофілактична, корекційна робота та групова тренінгова, психодіагностична, психопрофілактична, корекційна робота із засудженими, а також інші її види, що позитивно впливають на їх життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і суспільним вимогам, та сприяє їх щирому усвідомленому каяттю.

Окрім вищесказаного, реформування діяльності психологічної служби потребує вирішення таких питань: розробка та впровадження нового положення про психологічне бюро пенітенціарних закладів; проведення наукових досліджень, розробка та впровадження методичних рекомендацій для пенітенціарних психологів; перегляд прав і обов'язків психологів; вдосконалення матеріально-технічного та науково-методичного забезпечення; переобладнання приміщень. Окрім робочих кабінетів та кімнат психоемоційного розвантаження доцільно мати клас тестування; кризовий стаціонар для засуджених, які опинилися в складних життєвих обставинах, але не потребують медичного нагляду. Укомплектування посад психологів повинно відбуватися тільки за рахунок осіб, які мають відповідну фахову освіту. Працівники психологічної служби мають право на неформальне навчання та підвищення кваліфікації на базах як вітчизняних, так і іноземних закладів вищої освіти. Професійне зростання треба враховувати при підбитті підсумків діяльності психологів установ виконання покарань і матеріального стимулювання професійної діяльності.

Висновки. Запропоновані нами зміни та доповнення до Кримінально-виконавчого кодексу України, а у разі їх прийняття, стануть першим кроком у приведення кримінально-виконавчої служби України у відповідність до державної пенітенціарної доктрини, а саме: заміні Кримінально-виконавчого кодексу України на Пенітенціарний кодекс України; затвердженню статусу психологічної служби в пенітенціарних закладах на законодавчому рівні; покращить діяльність психологічної служби у напрямку приведення засуджених до усвідомленого щирого каяття; буде сприяти зменшенню рівнів рецидивної та повторної злочинності; сприяють збереженню психічного здоров'я засуджених.

Таким чином, у зв'язку з реформуванням кримінально-виконавчої служби України, потрібно переглянути роль і місце психологічної роботи серед

засуджених, спрямувати діяльність пенітенціарних психологів на вирішення завдань, що пов'язані зі збереженням психічного здоров'я особистості, створення умов психологічної безпеки громадян, як важливого чинника ментального здоров'я української нації.

Список літератури

1. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р.
2. Наказ МВС України «Про діяльність психологічної служби установ виконання покарань і слідчих ізоляторів» від 8 липня 1991 р. № 238.
3. Бараш Є.Ю. Кримінально-виконавче право України: підручник. Київ : НАВСУ, ФОП Кондиба Т.П., 2018. 622 с.
4. Джужа О.М. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія): посібник. Київ : НАВСУ, 2013. 620 с.
5. Актуальні проблеми захисту прав людини, яка перебуває в конфлікті зі законом, крізь призму правових реформ: зб. матеріалів VI міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 жовтня 2018 р.). Київ : ІКВС, ФОП Кондиба Т.П., 2018. 336 с.
6. Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті зі законом, крізь призму правових реформ: зб. матеріалів V міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листопад. 2017 р.). Київ : ІКВС, ФОП Кондиба Т.П., 2017. 329 с.
7. Протокол робочої зустрічі з формування Робочої групи з питань удосконалення психологічної допомоги засудженим та особам, узятим під варту. Департамент кримінально-виконавчої служби Міністерства юстиції України. м. Київ. 16 травня 2018 року.
8. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими. Наказ Міністерства юстиції України від 04.11.2013 року № 2300/5.
9. Електронний ресурс: Кримінально-виконавчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення 12.07.2020 року).